

กระบวนการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางในการแสดงชุด “วิถีแห่งสุวรรณภูมิ”

The Creative Process for Movement in the Show “The Way of Suwannaphum

วณิชชา ภราดรสุธรรม *

บทคัดย่อ

กระบวนการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางในการแสดงชุด “วิถีแห่งสุวรรณภูมิ” เป็นการศึกษาขั้นตอนกระบวนการทำงานด้านการออกแบบลีลาท่าทางในการแสดงชุด “วิถีแห่งสุวรรณภูมิ” มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาขั้นตอนการทำงาน และการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องการถ่ายทอดความคิดในการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางเพื่อการแสดง โดยกระบวนการทำงานในการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางนั้น มีขั้นตอนในการทำงานทั้งหมด 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การกำหนดความคิดหลักและขอบเขตเนื้อหา 2. การกำหนดรูปแบบของการแสดง 3. การเลือกสรรดนตรี 4. การสร้างสรรค์ลีลาท่าทาง 5. การคัดเลือกนักแสดงและฝึกซ้อม 6. การออกแบบคอสตูมเครื่องแต่งกาย และ 7. นำเสนอผลงานสร้างสรรค์

Abstract

This creative production aims to study the making processes of the show “The way of Suwannaphum” and also to develop the conceptual thinking of choreography in dance theatre. There are 7 processes of this show, which are 1. Concept 2. Forms 3. Music 4. Choreography 5. Casting and Rehearsal 6. Costume Design and 7. Show presenting

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาขั้นตอนกระบวนการทำงานในการออกแบบลีลาท่าทางการแสดงชุด “วิถีแห่งสุวรรณภูมิ”
2. พัฒนาองค์ความรู้ด้านการถ่ายทอดความคิดและการสร้างสรรค์ลีลาท่าทาง

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน

มนุษย์ใช้การเคลื่อนไหวของร่างกายสื่อสารและแสดงออกมาเป็นเวลานาน โดยการกระทำเหล่านั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารตามธรรมชาติของมนุษย์และยังสามารถใช้ท่าทางการเคลื่อนไหวเหล่านั้นเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ได้ นอกจากการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติมนุษย์ยังมีการเลือกสรร ประดิษฐ์ คิดค้น ลีลาท่าทาง ที่มีการเคลื่อนไหวที่งดงามมากยิ่งขึ้น เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของตนเอง แสดงถึงความเชื่อ ความศรัทธา ความศรัทธาที่เรียกว่า ศิลปะทางด้านนาฏศิลป์ นาฏศิลป์ถือเป็นศิลปะที่สามารถสื่อสารความหมายทางสุนทรียะให้แก่ผู้ชมได้ทันทีเมื่อผู้ชมได้สัมผัส นาฏศิลป์ในแต่ละรูปแบบต่างมีเอกลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายและสุนทรียะที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม รวมทั้งยังสื่อสารเล่าเรื่องราวทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความรู้สึก อารมณ์ ได้โดยปราศจากคำพูด

* วณิชชา ภราดรสุธรรม

อาจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ในขณะที่สังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทยก็ได้เคลื่อนไหวและพัฒนาไปตามกระแสโลกเช่นกัน วิถีชีวิตของสังคมเมืองเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของเรามากขึ้น คำว่า “วิถีชีวิต” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงความเป็นไปในการดำรงชีวิต ส่วนในทัศนะของกุลิทธ์ ชันติกุล ได้สรุปความหมายของคำว่า “วิถีชีวิต” ว่า หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ โดยการสะท้อนพฤติกรรมที่แสดงถึงทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลธรรมและคุณธรรม จนกลายเป็นแบบแผน กฎเกณฑ์ที่สามารถร่วมกันปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (กุลิทธ์ ชันติกุล, 2552) ทำให้ผู้สร้างสรรค์เห็นถึงความสอดคล้องของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่คนในเมืองอาจจะเปลี่ยนแปลงไป คือ วิถีชีวิตแบบสังคมเกษตรกรรม

เมื่อกล่าวถึงสังคมเกษตรกรรมของไทย เกษตรกรไทยเพาะปลูกข้าวมากกว่าครึ่งหนึ่งของการเพาะปลูกทั้งประเทศ ข้าวจึงมีบทบาทอย่างมากตั้งแต่อาหารไปจนถึงแรงงาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นศูนย์รวมของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ความศรัทธา สอดผสานกันอย่างลงตัว ด้วยเหตุนี้ผู้สร้างสรรค์จึงต้องการนำเสนอเรื่องราวของวัฒนธรรม คติความเชื่อ และวิถีชีวิตในเรื่องของ “ข้าว” โดยถ่ายทอดเรื่องราวผ่านลีลาท่าทางทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของสังคมไทย ในชุดการแสดงที่มีชื่อว่า “วิถีแห่งสุวรรณภูมิ”

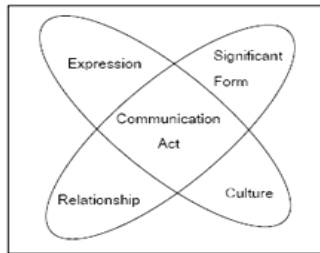
แนวความคิดและทฤษฎีของการสร้างสรรค์

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงสุนทรียะ

โดยทั่วไปการศึกษาศิลปะในแง่ของการสื่อสารจะเป็นการศึกษาถึงการนำเสนอศิลปะโดยเน้นที่กระบวนการสร้างสรรค์หรือตัวสาร รวมทั้งศึกษารูปแบบของการส่งสาร เพื่อที่จะนำไปสู่ความเข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นต่อผู้รับสาร นาฏศิลป์จัดว่าเป็นการสื่อสารรูปลักษณ์หนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับแบบจำลองความหมายของศิลปะในฐานะการสื่อสาร

สุนทรียะนิเทศศาสตร์หรือการสื่อสารเชิงสุนทรียะ (aesthetic communication) ใช้ในความหมายที่เน้นถึงกระบวนการการสื่อสาร มีความหมายกว้างเทียบเท่ากับคำว่า การสื่อสารเชิงจินตคติ กล่าวคือ ครอบคลุมการสื่อสารที่มุ่งเน้นในทฤษฎีของความเพลิดเพลินเจริญใจทั้งปวง ซึ่งรวมถึงการแสดงที่เป็นละครและนาฏศิลป์

ถิรนนท์ อนุวัศศิริวงศ์ (2547) ได้อธิบายแนวคิดสุนทรียะนิเทศศาสตร์ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ในความหมายของศิลปะในฐานะการสื่อสาร 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การแสดงออก (Expression) รูปแบบที่มีนัยยะสำคัญ (Significant) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร (Relationship) และวัฒนธรรม (Culture) ดังรูปภาพต่อไปนี้

รูปที่ 1 แบบจำลองแสดงศิลปะในฐานะการสื่อสาร

2. แนวคิดกระบวนการสร้างงานทางนาฏศิลป์

กระบวนการคิด การถ่ายทอดและสื่อสารออกมาเป็นลีลาท่าทาง ตลอดจนองค์ประกอบสำคัญอื่น ๆ เช่น การออกแบบฉาก แสง ดนตรี เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การแต่งหน้าและอุปกรณ์การแสดง จะต้องผสมกลมกลืนกันอย่างเป็นเอกภาพ เนื้อหาและรายละเอียดของการแสดงหรือผลงานนั้น ๆ ต้องมีความพึงพร้อมสมบูรณ์เพื่อที่จะสื่อสารออกมาให้ครบสมบูรณ์ตามสารที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการ

2.1 การกำหนดความคิดหลักในการ

เด่น การกำหนดความคิดหลักเป็นสิ่งจำเป็นมาก สำหรับการสร้างสรรค์งานด้านการ์ตูน เพื่อให้ผลงานเป็นไปตามเจตนาธรรมของผู้สร้างสรรค์ การกำหนดความคิดหลักมี 2 ระดับ คือ ระดับเป้าหมาย และระดับวัตถุประสงค์ (1) ระดับเป้าหมาย เป็นการกำหนดให้ชัดเจนว่าการแสดงชุดนี้คิดขึ้นมาเพื่ออะไร หรือเพื่อใคร เช่น การแสดงในการเปิดตัวนำเสนอสินค้าใหม่ และ (2) ระดับวัตถุประสงค์ เป็นการนำเป้าหมายมากำหนด ที่ประสงค์จะให้เกิดขึ้นในรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชัดเจน เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ง่าย เช่น การเปิดตัวสินค้าเพื่อนำเสนอ แนะนำลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าและเรียกความสนใจจากผู้ชมที่มาร่วมงาน

2.2 การค้นหาข้อมูลเพื่อใช้ออกแบบทำเดิน เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์แล้วผู้สร้างสรรค์งานเดินต้องรวบรวมข้อมูลมาเป็นปัจจัยสร้างสรรค์งาน เพราะการสร้างสรรคงานทางด้านศิลปะมิได้เกิดขึ้นมาจากความว่างเปล่าแต่เป็นกระบวนการที่นำเอาสิ่งที่มีอยู่ก่อนแล้วมาประยุกต์ปรับเปลี่ยนข้อมูลมี 2 ลักษณะ คือ (1) ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง คือ ความรู้ต่าง ๆ ที่สืบค้นได้และนำมาพิจารณาเพื่อใช้ประกอบความคิดให้เป็นรูปเป็นร่าง และข้อมูลที่เป็นแรงบันดาลใจ คือ ข้อมูลที่กระตุ้นหรือเสริมให้ นักออกแบบทำเดินคิดการแสดงชุดนั้นไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง และ (2) ข้อมูลแรงบันดาลใจมักเป็นผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ ทั้งงานศิลปะ ทัศนศิลป์ ดุริยางคศิลป์และวรรณศิลป์ ผลงานเหล่านี้เมื่อได้สัมผัสอย่างจริงจัง ก็อาจเกิดความตื้นตัน เกิดแรงบันดาลใจขึ้นมา เช่น การอ่านวรรณคดี หรือดูภาพเขียนหรือฟังเพลงแล้วเกิดจินตนาการขึ้นมาสร้างสรรค์เป็นการเดินตามจินตนาการ

2.3 การกำหนดขอบเขตของการทำเดิน การกำหนดขอบเขต หมายถึง การกำหนดว่าการแสดงชุดนั้นจะครอบคลุมเนื้อหา สารอะไรบ้าง และอย่างไรบ้าง การกำหนดขอบเขตของการสร้างสรรค์จะช่วยให้ไม่คิดอะไรเกินกว่าที่จะทำได้จริง เพราะการ

สร้างสรรค์งานทุกอย่างมีข้อจำกัดมากมาย ทั้งด้านงบประมาณ สถานที่ เวลา และบุคลากร เป็นต้น หากไม่กำหนดขอบเขตแล้ว ผลงานก็มักจะเต็มไปด้วยสิ่งละอับพันละน้อยจนทำให้การแสดงขาดเอกภาพและไม่ตอบสนองเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้หรือมีอะนั่นก็ทำออกมาไม่สำเร็จดังจินตนาการ

2.4 การกำหนดรูปแบบของการทำเดิน การกำหนดรูปแบบเป็นเรื่องสำคัญของนักออกแบบทำเดินที่กล่าวมาข้างต้น ว่าด้วยขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายจนถึงการกำหนดขอบเขตนั้น นักออกแบบทำเดินอาจเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้ร่วมกำหนดหรือเป็นเพียงผู้รับคำสั่งมาก็ได้ โดยปกตินักออกแบบทำเดินมักมีความชำนาญในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเป็นพิเศษ และมักได้รับมอบหมายให้สร้างสรรค์ผลงานที่มีรูปแบบอย่างที่ตนเคยผลิตมาก่อนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีผู้ชอบรูปแบบผลงานของนักออกแบบทำเดินคนนั้น จึงมอบหมายให้ทำโดยหวังว่าจะได้รูปแบบใกล้เคียงกัน หรืออาจทดลองฝีมือในรูปแบบใหม่ ๆ บ้าง

การกำหนดรูปแบบของการแสดงชุดใหม่ มีวิธีกำหนดอยู่มากมายหลายแนวทาง แต่อาจสรุปได้ 4 แนว (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2544) คือ (1) การกำหนดให้อยู่ในหนึ่งจารีตการเดิน การคิดสร้างให้เป็นของเก่าแก่ โบราณ และดั้งเดิมตามแบบแผนของบรรพบุรุษ คือ การสร้างสรรค์งานโดยยึดหลักและคงโครงสร้างตามแบบแผนโบราณ เช่น การรำไทย ยังปรากฏการตั้งวง จีบ ล้อแก้ว กระดก ยกหน้าหรือปรากฏท่ารำในเพลงแม่บทเล็ก แม่บทใหญ่ เป็นต้น เช่น รำเปิดงานมงคลทั่วไป รำอวยพรวันเกิด (2) กำหนดให้เป็นการผสมหลายจารีต การผสมจารีตการเดินตั้งแต่สองจารีตขึ้นไป เช่น การผสมรำไทยกับบัลเลต์ (Ballet) การผสมรำไทยกับคอนเทมโพรารีแดนซ์ (Contemporary Dance) เป็นต้น ซึ่งการผสมรำไทยกับบัลเลต์ที่เป็นตัวอย่างเด่นชัดคือ บัลเลต์ เรื่อง มโนห์รา ซึ่งคุณหญิงเจนิเวียฟ เดมอน เป็นนักออกแบบทำเดิน ได้ใช้บัลเลต์เป็นหลักแล้วสอดแทรกการรำไทยลงไปในที่ ๆ เหมาะสม เช่น การตั้งวง การจีบ การ กระดกหลัง ผล

ก็คือประเทศไทยมีบัลเลต์ที่มีลักษณะเฉพาะตัวเกิดขึ้น การผสมระหว่างรำไทยกับคอนเทมโพรารีแดนซ์ เป็นสิ่งที่ นึกออกแบบทำเดิน นิยมคิดทำมากกว่า เพราะคอนเทมโพรารีแดนซ์ง่ายกว่า บัลเลต์ และมีข้อจำกัดน้อยกว่าอีกทั้งมีรูปแบบคล้ายคลึงกับพื้นฐานของรำไทย จึงทำให้การผสมผสานกันเป็นไปได้ค่อนข้างจะแนบเนียน (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2544)

3. กำหนดให้ประยุกต์จากจารีตการเต้นเดิมอาศัยเพียงการหยิบเอาลักษณะเด่นของจารีตการเต้นนั้น ๆ เช่น ท่าทาง เทคนิคพิเศษบางอย่าง นอกจากนั้นยังเป็นการพยายามแสวงหากรอบวนท่าใหม่ ๆ การเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ให้แหวกแนวจากของเดิมและให้มีความหมายตามที่ผู้สร้างสรรค์งานต้องการหรือตรงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. กำหนดให้อยู่นอกจารีตการเต้น ปัจจุบันได้มีการพยายามค้นหารูปแบบจารีตการเต้นใหม่ ๆ ที่จะสะท้อนวิถีชีวิตของมนุษย์ปัจจุบัน โดยไม่นำเอาอดีตมาปน เพราะเห็นว่าการนำไปจัดัยต่าง ๆ เช่นดนตรี ท่ารำของจารีตใดก็ตามซึ่งเป็นวัฒนธรรมของอดีตมาใช้ ผลงานอาจไม่สะท้อนความเป็นศิลปะปัจจุบันได้ดีพอ อย่างไรก็ตาม การคิดค้นรูปแบบใหม่ซึ่งมีการยอมรับในวงกว้างและมีการสืบทอดกันมาอย่างเป็นระบบ ส่วนรูปแบบใหม่นั้นก็จะกลายเป็นอีกจารีตการเต้นอีกจารีตหนึ่งขึ้นมา เช่น เมื่อคิดการเต้นใหม่ขึ้นที่เรียกว่า โมเดิร์นแดนซ์ (Modern Dance) เพื่อหนีไปจากบัลเลต์ ราวต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ก็แพร่หลายและพัฒนาจนกลายเป็นรูปแบบที่มีมาตรฐาน

กระบวนการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางการแสดงชุด “วิถีแห่งสุวรรณภูมิ”

การสร้างสรรค์การแสดงชุด “วิถีแห่งสุวรรณภูมิ” นำเสนอในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย มีขั้นตอนการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ ดังนี้

1. การกำหนดความคิดหลักและขอบเขตเนื้อหา

2. การกำหนดรูปแบบของการแสดง
3. การเลือกรับดนตรี
4. การสร้างสรรค์ลีลาท่าทาง
5. การคัดเลือกนักแสดงและฝึกซ้อม
6. การออกแบบคัสดรเครื่องแต่งกาย
7. นำเสนอผลงานสร้างสรรค์

1. การกำหนดความคิดหลักและขอบเขตเนื้อหา ในการสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้มีเป้าหมายสร้างขึ้นเพื่อเปิดเป็นการแสดงในพิธีเปิดงานนิทรรศการการแสดงภาพถ่ายนานาชาติ “วิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมบนความแตกต่าง” ซึ่งแนวคิดและเนื้อหาของการแสดงได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาให้สอดคล้องเกี่ยวกับ ระบบชีวิต วิถีชีวิต จึงเลือกกำหนดขอบเขตเนื้อหาสื่อสารเพื่อเล่าเรื่องของวิถีแห่งข้าว ภายใต้กรอบของสังคมและวัฒนธรรมไทย กำหนดการเล่าเรื่องตามลำดับต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 ก่อกำเนิดข้าว เล่าเรื่องโดยนำเสนอเรื่องความเชื่อความศรัทธา ความเป็นมาของข้าวโดยมีพระแม่โพสพให้กำเนิดต้นข้าวเพื่อมวลมนุษย์

ช่วงที่ 2 วิถีแห่งชีวิต เล่าเรื่องหลังจากที่มนุษย์ได้รู้จักข้าวก็เริ่มเข้าสู่กระบวนการเพาะปลูก เริ่มต้นหลังจากฤดูฝนมาเยือน มนุษย์เริ่มหว่าน เริ่มไถ แสดงให้เห็นวิถีแห่งการเพาะปลูก และความสุขสนานอันอุดมไปด้วยความสุข จนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิต

ช่วงที่ 3 เคารพศรัทธา เล่าเรื่องราวของเกษตรกรที่ยังคงให้ความเคารพและศรัทธาต่อพระแม่โพสพ เป็นพิธีกรรมที่แสดงถึงความเชื่อความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พวกเขาบูชาถือ

ช่วงที่ 4 ผลานความเชื่อ เป็นช่วงสุดท้ายของการแสดงที่นำเสนอในเรื่องของความสุขความสนุกสนานของวิถีความเชื่อทั้งหมดจนก่อให้เกิดศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นฐานของไทยที่ยังคงความเชื่อเรื่องข้าวได้อย่างกลมกลืนจนจบการแสดง

2. การกำหนดรูปแบบของการแสดง หลังจากผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาได้ครบทั้งหมดของการแสดงแล้ว จึงกำหนดรูปแบบที่

สอดคล้องกับเรื่องราวและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของไทย นำเสนอผ่านศิลปะด้านนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ประยุกต์จากจารีตด้านนาฏศิลป์ไทยหยิบเอกลักษณะเด่นบางอย่างและลดทอนความยากของการสื่อสารลีลาท่าทางในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยแบบดั้งเดิมออกไปบ้าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อสารที่ง่ายขึ้นสำหรับผู้ชมในยุคสมัยปัจจุบัน

3. การเลือกสรรดนตรี ผู้สร้างสรรค เลือกดนตรีที่มีกลิ่นอายความเป็นไทยร่วมสมัยที่มีอยู่ในเพลงไทยร่วมสมัย เพื่อที่จะทำให้ผู้ชมไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายเพราะดนตรีประกอบการแสดง และที่สำคัญการเลือกสรรดนตรีต้องสอดคล้องกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นในการแสดงที่จะต้องเป็นไปตามช่วงของการแสดงที่เกิดขึ้นทั้ง 4 ช่วงได้ อย่างกลมกลืนและเป็นหนึ่งเดียวกัน ผู้สร้างสรรคผลงานตัดต่อเพิ่มเสียงธรรมชาติเข้าไปในบางเช่น เสียงฟ้าผ่า เพื่อสื่อสารกับผู้ชมว่าฤดูฝนได้เริ่มขึ้นแล้ว รวมทั้งใช้เสียงนี้เพื่อเปลี่ยนช่วงอารมณ์การแสดงได้ด้วย อีกหนึ่งเสียงที่เพิ่มเติมเข้าไป คือ เสียงเอื้อนแบบการขับร้องไทยเดิมในช่วงเปิดตัวพระแม่โพสพเพื่อเพิ่มความน่าสนใจและอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม

การเลือกดนตรีที่ใช้ในการแสดงจึงเป็นสิ่งสำคัญระดับต้น ๆ ก่อนที่จะออกแบบลีลาท่าทางได้ เนื่องจากผู้สร้างสรรคต้องทราบถึงความยาวของดนตรี ประกอบและจังหวะ การเคลื่อนไหวให้สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวกัน

4. การสร้างสรรคลีลาท่าทาง การสร้างสรรคกระบวนท่าขึ้นมาใหม่ นอกจากจะต้องคำนึงถึงความหมายแล้ว ยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำหรับการเต้น อย่างเช่น ระดับของท่า ขนาดของท่า รูปทรงทิศทาง จังหวะ น้ำหนัก พลังในการแสดง ความสมดุลในการแสดง สิ่งเหล่านี้จะสามารถทำให้ผลงานมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งหมดล้วนแต่ใช้กระบวนท่าทางพื้นฐานจากนาฏศิลป์ไทย เช่น การก้าวเท้า การจับ การตั้งวงและผสมผสานการหมุนตัวและการเชื่อมโยงท่าทางแบบสมัยใหม่เข้าไปเพื่อเกิดกระบวนท่าแบบใหม่ขึ้นในการแสดง ในการสร้างสรรคลีลาท่าทาง

แสดง ผู้สร้างสรรคมีการจัดวางนักแสดงหญิงทั้งหมด 6 คน และ นักแสดงชาย 1 คน ซึ่งนักแสดงทั้งหมดผู้ออกแบบลีลาท่าทางจะกำหนดให้อยู่ในลักษณะของหมู่รวม (ensemble) การสร้างสรรคลีลาท่าทางในการแสดงชุดนี้แบ่งการแสดงเป็นช่วงทั้งหมด 4 ช่วงดังนี้

ช่วงที่ 1 ก่อกำเนิดข้าว เล่าเรื่องโดยนำเสนอเรื่องความเชื่อความศรัทธา ความเป็นมาของข้าว โดยมีพระแม่โพสพให้กำเนิดต้นข้าวเพื่อมวลมนุษย โดยการออกแบบลีลาท่าทางในช่วงนี้ มีอุปกรณ์ประกอบการแสดงคือร่มคันใหญ่ 1 คัน และกำหนดให้นักแสดงหญิง 1 คนเป็นพระแม่โพสพ ออกแบบให้ปรากฏตัวขึ้นกลางเวที ใช้ลีลาท่าทางทางด้านนาฏศิลป์ไทยที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ ด้านหลังเป็นร่มและกำหนดนักแสดงหญิง อีก 4 คน แสดงเป็นรวงข้าวที่พระแม่โพสพได้ประทานให้ก่อกำเนิดขึ้น โดยให้นักแสดงหญิงทั้ง 4 คน ค่อยเปิดตัวหลังร่มที่เคลื่อนที่ออกหลังจากเปิดตัวแม่โพสพและนักแสดงหญิงทั้ง 4 แทนต้นข้าว ได้ออกแบบลีลาท่าทางนาฏศิลป์ไทยประยุกต์ให้มีความอ่อนช้อยดังต้นข้าว จากนั้นใช้ร่มเปลี่ยนผ่านเล่าถึงความทุกข์ของมนุษย์ที่อดอยากเพื่อขอประทานเมล็ดข้าวสุกโลก ผู้สร้างสรรคออกแบบลีลาท่าทางให้ผู้หญิง 1 คนแสดงถึงความทุกข์ที่เกิดและขอพรจากพระแม่โพสพ ซึ่งพระแม่โพสพได้ถูกยกตัวสูงขึ้นพันรุ่มและประทานพรตามคำขอ เล่าตามคติความเชื่อของการกำเนิดข้าว เป็นอันจบช่วงที่ 1 การออกแบบลีลาท่าทางการแสดงช่วงที่ 1 นี้ ให้นักแสดงชายเป็นผู้เคลื่อนที่รุ่มและยกนักแสดงหญิง ภาพที่เกิดขึ้นนั้นผู้ชมจะไม่เห็นว่าการเกิดอะไรขึ้นหลังร่ม ซึ่งสร้างความประหลาดใจกับผู้ชม

ช่วงที่ 2 วิถีแห่งชีวิต ในช่วงที่ 2 เป็นการออกแบบลีลาท่าทางที่ใช้พื้นฐานของนาฏศิลป์พื้นบ้านแบบไทยเข้ามา โดยอาศัยการประดิษฐ์ลีลาท่าทางจากพฤติกรรมของเกษตรกรไทยที่ใช้ในการทำงาน โดยในช่วงนี้มีอุปกรณ์การแสดงเป็นกระบุง เริ่มแสดงลีลาท่าทางหว่านข้าว โดยกำหนดให้นักแสดง หญิง 3 คนเป็นคนหว่าน เมื่อเสร็จขั้นตอนก็ออกจากพื้นที่การ

แสดง โดยสลักรับกับนักแสดงชาย 1 คน โดยออกแบบให้นักแสดงชายนั้นแสดงลีลาท่าทางเป็นกระเบื้องที่ใช้ในการไถนา โดยออกแบบให้ใช้มือเป็นภาพแทนของเขาควาย และนักแสดงหญิงอีกคนเป็นผู้ไล่ต้อนควาย หลังจากนั้นนักแสดงชายก็ได้เปลี่ยนบทบาทเป็นหุ่นไล่กา โดยออกแบบท่าทางให้มีความแข็งแรงเป็นเส้นตรงซึ่งสื่อแทนตัวหุ่นไล่กานั้นเอง

หลังจากจบในส่วนของหุ่นไล่กา ผู้ออกแบบให้นักแสดงหญิงทั้งหมดออกมาพร้อมทำลีลาท่าทางที่แสดงถึงการปักดำข้าวซึ่งเป็นการเลียนแบบท่าทางจากของจริงแล้วนำมาประดิษฐ์เพิ่มความสวยงามมากขึ้น มีการกำหนดเรื่องแถบเป็นเส้นเฉียงมาที่ละคน ในขณะนั้นนักแสดงหญิงทั้ง 5 ได้เปรียบร่ว่งข้าวไว้ด้านหลัง หลังจากจัดวางแถบปักดำนาเรียบร้อย ผู้ออกแบบลีลาท่าทางได้กำหนดให้ นักแสดงหญิงทั้ง 5 นำข้าวออกมาด้วยการหมุนตัวจากที่นั่งลู่อยู่ แล้วหมุนตัวลุกขึ้นแทนการงอกเงยของเหล่าต้นข้าวที่เพาะปลูกมา จากนั้นแสดงท่าทางที่เป็นการเกี่ยวข้าว อารมณ์ในขณะที่แสดงเป็นไปอย่างสนุกสนาน (ลงแขกเกี่ยวข้าว)

ช่วงที่ 3 เคารพศรัทธา เล่าเรื่องราวของกษัตริย์พรหมชาแมโศพของกษัตริย์ด้วยความศรัทธาต่อพระแมโศพ เป็นพิธีกรรมที่ไปด้วยความเชื่อ ความเคารพ ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พวกเขานับถือ สำหรับช่วงนี้ใช้การเปลี่ยนผ่าน โดยท่วงท่าของดนตรีประกอบที่เปลี่ยนไป นักแสดงปรากฏตัวทั้งหมด 8 คน กำหนดให้นักแสดงหญิง 1 คนเป็นตัวแทนของพระแมโศพ นักแสดงชายเป็นด้วยเข้ากับนักแสดงตัวแทนพระแมโศพและนักแสดงหญิงที่เหลือทั้งหมดแสดงเป็นหมู่รวม ถือรวงข้าวขึ้นสูงเพื่อแสดงถึงการเคารพและบูชา ในความเชื่อทางวัฒนธรรมบูชาพระแมโศพ มีท่าทางที่ให้ระดับสูงตัวอย่างชัดเจนเพื่อแสดงถึงความเคารพและแสดงถึงความเทิดทูนและจบลงด้วยการถายรวงข้าวกับพระแมโศพตามความเชื่อ

ช่วงที่ 4 ผสานความเชื่อ เป็นช่วงสุดท้ายของการแสดงที่นำเสนอในเรื่องของความสนุกสนานของวิถีความเชื่อทั้งหมดจนก่อให้เกิดศิลปวัฒนธรรม

การเล่นพื้นฐานของไทย และเพิ่มเติมในการเปลี่ยนช่วงจากช่วงที่ 3 ด้วยดนตรีประกอบ เปลี่ยนจากท่วงทำนองช้ามาเป็นท่วงทำนองของความสนุกสนาน ออกแบบท่าทางจากการเล่นไทย คือ วีรชีวีการให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างความเชื่อและการละเล่นพื้นบ้าน จบด้วยความสนุกสนานและแถวเฉียงไล่ระดับจากต่ำไปสูงและยกข้าวอยู่ในระดับสูง

3.5.การคัดเลือกนักแสดงและฝึกซ้อม การคัดเลือกนักแสดง คัดเลือกจากนักแสดงที่มีความสามารถในการเคลื่อนไหว แล้วนำมาฝึกซ้อมเพิ่มเติม มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องของท่าทางของนาฏศิลป์ไทย การฝึกซ้อมเริ่มจากการต่อท่าที่เป็นท่าชุดพื้นฐานที่จะใช้ในการแสดง หลังจากนั้นก็เริ่มซ้อมท่าตั้งแต่เริ่มแสดง เพื่อให้ความจำของนักแสดงไปตามระบบของการแสดงตั้งแต่ต้นจนจบ

3.6.การออกแบบคัสดรเครื่องแต่งกาย การคัสดรเครื่องแต่งกายนักแสดงหญิงทั้ง 6 คน ผู้สร้างสรรค์ออกแบบโทนสีที่แสดงถึงสีทองที่เปลี่ยนกับรวงข้าวที่ออกเหลืองทองน้ำตาล ที่มีกลิ่นอายความเป็นไทยประยุกต์ และที่สำคัญเพื่อความสวยงามนักแสดงชายได้ออกแบบให้ใส่เครื่องแต่งกายที่ลดทอนมาจากหุ่นไล่กา เพื่อที่สะท้อนพื้นบ้านและผสมผสานวัฒนธรรมผ่านทั้งทางการแสดงและเครื่องแต่งกาย

3.7.นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในวันที่ 28 เมษายน 2558 โดยใช้ชื่อการแสดงว่า “วิถีแห่งสุวรรณภูมิ” ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ได้นำผลงานไปแสดงในช่วงของพิธีเปิดของงานนิทรรศการภาพถ่ายนานาชาติ “วิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมบนความแตกต่าง”

องค์ความรู้ในการสร้างสรรค์

1. การสร้างสรรค์ลีลาท่าทางในการแสดงชุด “วิถีแห่งสุวรรณภูมิ” มีกระบวนการการพัฒนาผลงานทั้งหมด 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การกำหนดความคิดหลักและขอบเขตเนื้อหา
- 2) การกำหนดรูปแบบของการแสดง
- 3) การเลือกสรรดนตรี

- 4) การสร้างสรรค์ลีลาท่าทาง
- 5) การคัดเลือกนักแสดงและฝึกซ้อม
- 6) การออกแบบจัดสรรเครื่องแต่งกาย
- 7) การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์
 2. ได้พัฒนาองค์ความรู้เรื่องกระบวนการถ่ายทอดความคิดในการคิดการแสดงที่ต้องสอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมเพื่อความกลมกลืนของการแสดงและการสื่อสาร
 3. ได้พัฒนากระบวนการสื่อสารโดยใช้การเคลื่อนไหวของร่างกาย ท่าทาง เครื่องแต่งกาย และท่วงท่าของดนตรี เป็นสื่อถ่ายทอดความหมาย

และความรู้สึก

4. การสร้างลีลาท่าทางควรสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับนักแสดง โดยต้องดูพื้นฐานและความสามารถของนักแสดงเป็นหลักเพื่อให้เกิดความสมดุลของท่าทาง เพื่อที่นักแสดงจะได้สื่อสารถึงความหมายได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

5. การสร้างสรรค์การแสดงที่ต้องใช้นักแสดงเป็นตัวกลางถ่ายทอดและสื่อสารอารมณ์ จำเป็นจะต้องให้นักแสดงทราบถึงแนวความคิดอย่างละเอียด มิใช่มุ่งเน้นแค่เพียงท่าทางโดยปราศจากอารมณ์ร่วม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ชิตพล เป็เรียนศิริ. การสร้างสรรค์การแสดงของโรงเรียนบางกอกซิตี้กับสุนทรียทัศน์ของผู้ชมชาวญี่ปุ่นและชาวไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยา ภาควิชาวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, จิรยุทธ สินธุ์พันธุ์, สุกัญญา สมไพบูลย์, ปรีดา อัครจินโทติ. (2546). **สุนทรียนิเทศศาสตร์ การศึกษาสื่อสารการแสดงและสื่อจินตคติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นราพงษ์ จรัสศรี. (2548). **ประวัตินาฏยศิลป์ตะวันตก**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2552). **การศึกษาวិถีชีวิตชุมชนวัดประหาระปิอธรรม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สมพร พูราจ. (2554). **Mine ศิลปะท่าทางและการเคลื่อนไหว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2544). **นาฏยศิลป์ปริทรรศน์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.